

Rekultivációs szeminárium

Gyöngyös, 1982. június 15—17.

A Bányászati és Kohászati Egyesület Mátraaljai Csoportja, a Talajtani Társaság Talajbiológiai és Talajtechnológiai Szakosztályai, a MÉM és az MTA Talajtani Bizottsága, az MTA Miskolci Bizottsága, valamint a Gödöllői Agrártudományi Egyetem kompolti Kutató Intézete közreműködésével megrendezett Rekultivációs Szemináriumnak a Mátraaljai Szénbányák Vállalat adott otthont.

A Szemináriumon mintegy 150 magyar és külföldi szakember (többek között Csehszlovákiából, Lengyelországból, Bulgáriából, Kubából és az NSZK-ból) vett részt. 36 előadás hangzott el.

A házigazdák nevében GODA MIKLÓS vezérigazgató-helyettes üdvözölte a megjelenőket. Bevezetőjében ismertette a külszíni bányászat problémáit Mátraalján, rámutatva a szénbányászat és a mezőgazdasági termelés igényei között meghúzódó ellentmondásokra. Ugyanakkor aláhúzza azt is, hogy tervszerű munkával, ipari és mezőgazdasági kutató intézetek közreműködésével éppen a Mátra-vidéki Szénbányák Vállalat oldotta meg a bányászat által használt területek gyors technikai és biológiai rekultivációját.

A hazai rekultivációs tevékenység problémáiról SZEGI JÓZSEF, CZIGLINA VILMOS, BENESÓCZKY JÓZSEFNÉ, OLÁH JÁNOS, TÓTH SEBESTYÉN közös összefoglalója adott részletes tájékoztatást.

Az iparfejlesztés, új bányák megnyitása, az olajmezők feltárása és üzemeltetése, az urbanizáció és a közlekedési hálózat fejlesztése 1945 óta 450 000 ha termőterületet vont el a mezőgazdaságtól. A termőföld csökkenésének több mint egy negyede az ipari tevékenység

eredménye. Komárom megyében különösen felgyorsult ez a folyamat, ott évenként már 2%-kal csökken a termőterület. A felszint és a környezetet károsító antropogén tényezők közül a bányászati tevékenység áll az első helyen. A külfejtéses bányászat károsító hatása összehasonlíthatatlanul nagyobb, mint a mélyművelésű, a magyar szakemberek azonban komoly eredményeket értek el a káros hatás orvoslásában. Az ecsédi és a visontai kísérletek alapján kidolgozták az ún. gyors rekultivációs módszert, amely két fázisból áll. Először a felszint alakítják ki (tereprendezés, táblásítás, úthálózat), ezt követi a biológiai rekultiváció, amelynek alapvető elemei: a növények tápanyagellátása, az alapozó időszakban nagy gyökér- és szártömeget adó növények termesztése, zöldtrágyázás, lignitporos kezelés és a talajfelszín rendszeres lazítása. A visontai bányászati területén eddig 194 ha-on fejeződött be a rekultiváció.

Rámutattak az előadók, hogy az 1978. évi felmérések alapján az építőipari és az építőanyagipari nyersanyagok (kő, kavics, homok, agyag, stb.) kitermelését végző 1534 bánya 88 182 ha területet foglalt el. Ennek a területnek jelentős része rekultiválásra vár.

Részletesen foglalkoztak az előadások a különféle bányák meddőhányójának és az abbahagyott külszíni fejtések területének hasznosítására irányuló technikai és biológiai kutatásokkal és megoldásokkal.

A mezőgazdasági termelésnek a rekultiváció iránti igényét nagy, viszonylag sík, homogén területek kialakításában jelölte meg RAVASZ TIBOR „A meddőhányó felépítésével egyidejűleg rekultiválása, különös tekintettel a nagyüzemi hasznosításra” c. előadásában.

FEKETE ZOLTÁN — egyebek között — azt hangsúlyozta, hogy a talaj termékenysége és a mezőgazdasági termelés szempontjából lényeges lenne a humusz megőrzése. Nem mondhatunk le erről még akkor sem, ha a jelenleg alkalmazott bányászati technológia nem ad módot a humuszos réteg külön kezelésére.

A technogén területeken létrehozandó antropogén talajok kialakításának több feltételét tárgyalták az előadások. Meghatározó a kőzetek minősége. PÁRTAY GÉZA a visontai meddőhányók főbb típusainak röntgendiffrakciós minerológiai vizsgálatáról számolt be.

Az előadások jelentős része foglalkozott talajtani, talajtermékenységi, talajbiológiai és agrokémiai kérdésekkel. A talajképződési folyamatok meggyorsításának alapvető előfeltétele a különböző geológiai szintekből származó hányóföldek fizikai, kémiai és biológiai sajátosságainak sokoldalú megismerése. Sajátos problémát jelent a hányófelület agro-technikai, tápanyag-visszapótlási kérdéseinek kutatása. A rekultivációs területeken a tápanyagbevitel *egyik célja* az optimális tápanyagarányok biztosítása a növények számára, a *másik célja* a talajgenetikai, biológiai folyamatok gyorsítása.

Számos előadás elemezte a tájvédelem és környezetépítés feladatait a rekultivációs tevékenység során. HALÁSZ TIBOR (MÉM Erdőrendezőség, Balatonfüred) előadása behatóan ismertette a Thorez Bányaüzem tájvédelmi feladatait, részletezve a külszíni bányászat hatását a környezetre. Azok a törekvések a helyesek, amelyek az ötletszerű intézkedések helyett minden részletre kiterjedő, hosszú távlatú tervek kidolgozását és megvalósítását szorgalmazzák. Célul kell kitűzni, hogy a rekultivált terület minél inkább azonosuljon a tájegységgel és annak szerves részét képezze. A tájegységben való gondolkodásnak meghatározó szerepet kell játszania a rekultivációs tervek kidolgozásánál.

Több előadás foglalkozott az ipari és kommunális hulladékelhelyezés, a hulladékhasznosítás kérdésével. A bevezető előadás is érintette ezt a témát, amely nem választható el a rekultivációs tevékenységtől.

A külföldi résztvevők előadásaiából megismerkedhettünk sajátos problémáikkal, felada-

taikkal és eddig elért eredményeikkel. Nyilvánvalóan ezen a területen is széles nemzetközi összefogásra van szükség, különösen az azonos társadalmi berendezésű országok között.

Az előadásokat élénk eszmecserék követték; elmondhatjuk, hogy a szeminárium elérte célját.

Hasznos volt az a két szakmai kirándulás is, amelyen bemutatták a külszíni szénbányászat következtében szükségessé vált rekultiváció eredményeit. Az első rekultivációs kísérletet Ecséden az 1957-től 1974-ig 500 ha-on üzemelt külfejtéses lignitbánya helyén láttuk. Az 1964-ben indult kísérleteket a Kompolti Kutató Intézet végezte és jelenleg is folytatja. Az ottani eredmények felhasználásával, valamint más kutatási és oktatási intézmények javaslatainak figyelembevételével készült el a Mátraaljai Szénbányák programja, s annak alapján létesült a rekultivációs üzem Visontán, ahol az ún. kombinált rekultivációval tették alkalmassá mezőgazdasági termelésre a bányahányók borította területet. Az 50 ha-nál nagyobb rekultivált területeket nagyüzemi művelésre adják át. Új vonás, hogy az utóbbi években rekultivált, 50 ha-nál kisebb, nagyüzemileg nem művelhető táblákat „hobby” kertként parcellázták. Több mint 300 bányász és erőművi dolgozó töltheti el ott hasznosan szabadidejét.

A visontai szakmai kiránduláson a résztvevők megismerkedhettek a rekultivált hányófelületen elért növénytermesztési, szőlő- és gyümölcsstermesztési eredményekkel, amelyek megfelelnek a környező mezőgazdasági üzemek termésátlagainak, sőt sok esetben azokat meg is haladják. Mint ismeretes, a visontai rekultivációs tevékenységet Kormányzatunk 1980-ban Állami Díjjal jutalmazta.

A szeminárium résztvevői hangsúlyozták az elért eredmények továbbfejlesztésének szükségességét. Javasolták, hogy létesítsenek a korszerű tartamkísérletek beállítására is alkalmas kutatótelepet, ahol lehetőség nyílna a különböző rekultivációs módszerek összehasonlítására. Indítványozták továbbá, hogy a meglevő károsodott területeket egységes me-

todika szerint vegyék nyilvántartásba az egész országban, olyan szempontból is, hogy milyen módszerrel rekultiválhatók. A szakemberek egyetértettek abban, hogy a rekultivációs tevékenység csak akkor lehet megalapozott, gyors és eredményes, ha a kutató, tervező, kivitelező, területhasznosító, valamint a hatósági és szakigazgatási szervek között megvalósul az e célra orientált együttműködés.

A rekultivációs szemináriumon elhangzott előadások, a bennük foglalt megállapítások és

javaslatok nagy segítséget nyújtanak az előttünk álló feladatok megoldásához, hangsúlyozta záróbeszédében SZEGI JÓZSEF, a Talajtani társaság szekcióelnöke.

BENESÓCZKY JÓZSEFNÉ
és ÁBRAHÁM LAJOS
MÉM Növényvédelmi és
Agrokémiai Központ, Budapest

Érkezett: 1982. november 9.